

Vergaderjaar 2008–2009

21 501-33

Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 192

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 oktober 2008

Hierbij ontvangt u het verslag van de VTE-Raad over energie die 10 oktober jl. plaatsvond in Luxemburg.

De Raad heeft een politiek akkoord gesloten over het derde wetgevingspakket voor de liberalisering van de Europese energiemarkt. De voor Nederland belangrijke clause die het mogelijk maakt om op te treden tegen overnames van gesplitste productie- en leveringsbedrijven door geïntegreerde bedrijven teneinde het gelijke speelveld te waarborgen, is verankerd in de richtlijntekst. Het pakket betekent een grote stap voorwaarts in de totstandkoming van één Europese energiemarkt door verbetering van de onafhankelijkheid van netbeheer en productie en levering, versterkte interconnectie tussen lidstaten en de oprichting van een Europese regulator die de samenwerking tussen nationale toezichthouders moet bevorderen.

Ook wisselde de Raad van gedachten over het energie- en klimaatpakket, in het bijzonder over het richtlijnvoorstel hernieuwbare energie. De discussie was bedoeld om de politieke inbreng van de lidstaten te vergaren voor het vervolg van de onderhandelingen over het pakket. Eenzelfde debat is voorzien voor de Milieuraad van 20 oktober a.s. De inzet is een politiek akkoord over het gehele pakket in de Energie- en Milieuraad van december.

Tenslotte nam de Raad conclusies aan over de voorgenomen herziening van de richtlijnen Ecodesign en Energielabelling.

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven

Agendapunten	Behandeling
Derde pakket liberalisering energiemarkt	Politiek akkoord
Klimaat- en energiepakket	Voortgangsrapport en beleidsdebat
Herziening richtlijnen Ecodesign en Energielabelling	Raadsconclusies
Diversen	Informatie voorzitterschap

Derde pakket liberalisering energiemarkt

Politiek akkoord

De Raad sloot met unanimitéit een politiek akkoord over het derde wetgevingspakket voor de liberalisering van de Europese energiemarkt. Tijdens de Raad werd nog fors onderhandeld over de invulling van de voorwaarden die Nederland en een aantal andere lidstaten stelde aan het voorlopige akkoord van juni over de splitsing van energiebedrijven. Nederland e.a. hebben in juni ingestemd met het opnemen van een derde model voor onafhankelijk netbeheer in de richtlijn. Deze derde optie was onderdeel van het akkoord in juni, maar gaat in termen van onafhankelijkheid minder ver dan volledige ontvlechting of het model van de onafhankelijke systeembeheerder. Er bestaat gerede twijfel of deze derde optie zal leiden tot voldoende prikkels tot nieuwe investeringen in infrastructuur. Mede daarom zal deze optie twee jaar na implementatie worden onderworpen aan een herziening. In de tussentijd wil Nederland het gelijke speelveld kunnen beschermen. Dit komt mogelijk in gevaar als geïntegreerde bedrijven ongeclausuleerd gesplitste bedrijven kunnen overnemen. De beschermingsclausule die nu onderdeel uitmaakt van de richtlijn, stelt lidstaten in staat dergelijke overnames te toetsen en bij een reëel risico voor het openbaar belang te blokkeren. De Europese Commissie zal haar goedkeuring moeten geven aan voorgenomen maatregelen teneinde de uniformiteit van het Europese mededingings- en energiebeleid te bewaken.

Een tweede openstaand punt van discussie was de zgn. derde-landen-clausule. Deze clausule beoogt de zeggenschap van buitenlandse energiebedrijven over Europese netten of netbeheerders aan goedkeuring te onderwerpen. De clausule is zo opgesteld dat de nationale toezichthouder van het land waarin een buitenlands bedrijf zeggenschap wil verwerven, de bevoegdheid krijgt deze zeggenschap toe te staan of af te wijzen. De Commissie geeft via een zware aanbeveling haar visie op een voorgenomen besluit tot het toestaan van zeggenschap.

Met het akkoord wordt een belangrijke stap gezet naar een Europese interne energiemarkt. Een kernelement van het pakket vormt de versterking van interconnectie. Het vergroten van de onafhankelijkheid van netten vormt een nieuwe impuls voor investeringen in infrastructuur. Het akkoord bevat ook de oprichting van een Europese regulator, die moet bijdragen aan een betere samenwerking op het gebied van interconnectie, transport en de totstandkoming van grensoverschrijdende interconnectoren. Verbeterde interconnectie is nodig om de 20% hernieuwbare energie te realiseren en vormt volgens Nederland ook de basis voor energievoorzieningszekerheid.

Het politiek akkoord zal nu worden verwoord in een gemeenschappelijk standpunt. Daarna zal de tweede lezing in het Europees Parlement beginnen. Het pakket zal naar verwachting worden afgerond voor de verkiezingen van het Europees Parlement volgend voorjaar.

Klimaat- en energiepakket

Gedachtewisseling

De Raad besteedde uitgebreid aandacht aan het klimaat- en energiepakket, in het bijzonder aan het richtlijnvoorstel hernieuwbare energie en carbon leakage als risico van de aan te scherpen richtlijn emissiehandel (ETS). Doel van het debat was het vergaren van inbreng voor de eindfase van de onderhandelingen. Eenzelfde debat was voorzien voor de Milieuraad van 20 oktober over de overige onderdelen van het pakket. Het Franse voorzitterschap koerst af op een politiek akkoord over het gehele klimaat- en energiepakket in de Raden in december. Nederland steunt het streven tot een spoedige afronding van het pakket ten volle.

Het debat in de Raad werd enigszins gekleurd door de financiële crisis. Enkele lidstaten uitten hun bezorgdheid over de financiële houdbaarheid van het klimaat- en energiepakket tegen de achtergrond van een verslechterende financiële en economische situatie. Commissaris voor Energie Andris Piebalgs waarschuwde ervoor het lange termijn beleid dat van grote betekenis is voor de EU niet te offeren aan korte termijn tegenslag. Een groot aantal lidstaten stelden luid en duidelijk dat de noodzaak voor een ambitieus klimaat- en energiebeleid eerder groter werd in tijden van economische neergang.

In de Raad werd nauwelijks gesproken over de verdeling van de doelstelling voor hernieuwbare energie over de lidstaten. Wel klonk een vrijwel unanieme roep om meer flexibiliteit in het pad richting 2020. Ook Nederland is voorstander van indicatieve tussendoelen zoals de Commissie die voorstelt, om rekening te houden met de langere termijn die nodig zal zijn om investeringen in hernieuwbare energie te laten renderen. Niettemin moet ook de voortgang in het realiseren van de doelstelling worden bewaakt. Hiertoe toetst de Commissie kwalitatief aan de nationale Actieplannen en kan zij, waar lidstaten hun tussendoelstelling niet tijdig realiseren, een aanpassing van het nationale Actieplan vragen.

Ten aanzien van het Franse voorstel om in 2014 een evaluatiemoment in te bouwen om de effecten van onzekere factoren als handel en flexibiliteit te kunnen herijken, liepen de meningen van de lidstaten uiteen. De tegenstanders stellen het bieden van zekerheid aan investeerders voorop. Het realiseren van de 20%-doelstelling valt en staat met intensieve investeringen en een evaluatie zou een remmend effect op investeringen kunnen hebben. De voorstanders (waaronder Nederland) wijzen op het feit dat de doelstelling en de weg ernaar toe een novum is. Dit rechtvaardigt een moment van herijking, maar onder de strikte voorwaarde dat alleen het mechanisme herzien mag worden. De 20%-doelstelling voor 2020 staat met het oog op het bieden van zekerheid aan investeerders niet ter discussie.

Een aantal lidstaten, waaronder Nederland, steunde het voorstel van het Europees Parlement om de duurzaamheidscriteria uit te breiden naar alle vormen van biomassa. De Commissie zal hier op korte termijn een rapport over uitbrengen en zegde toe maatregelen te nemen indien nodig. De Commissie zal uiterlijk eind 2010 een uitwerking van de duurzaamheidscriteria presenteren.

Zoals verwacht, bestond er brede steun in de Raad voor de doelstelling van 10% hernieuwbare energie in transport, in de zin dat 10% van het fossiele energieverbruik in het transport in elke lidstaat vervangen dient te worden door hernieuwbaar energiegebruik in de hele (gemotoriseerde) transportsector. Op die manier wordt meer flexibiliteit geboden ten opzichte van de doelstelling voor alleen biobrandstoffen in het wegtrans-

port zoals die was opgesteld door de Europese Raad van maart 2007. Ook voor hernieuwbare energie in transport geldt dat er in de Raad brede steun is voor een evaluatiemoment in 2014. Nederland is daar ook voorstander van, maar is van mening dat de evaluatie eerder dan 2014 moet plaatsvinden. Voor het vervroegen van de herziening bleek in de Raad echter geen enkele steun.

De Raad sprak ten slotte over het risico op carbon leakage, mochten de internationale klimaatonderhandelingen in 2009 niet tot een internationaal akkoord leiden. Nederland heeft aangegeven hoe de volgorde in de aanloop naar 2013 zou moeten zijn: eerst de criteria opnemen in de richtlijn aan de hand waarvan kan worden vastgesteld of er voor een bepaalde sector een risico op het weglekken van CO₂ bestaat. Daarna volgt z.s.m. de vaststelling welke sectoren dit risico daadwerkelijk lopen. Tenslotte zal na de internationale klimaatop in Kopenhagen moeten worden gezien of compensatie nodig is en zo ja, in welke vorm. De mogelijke opties voor compensatie moeten wel in de richtlijn worden opgenomen. Het nemen van grensmaatregelen is een optie. Hierover is uw Kamer per brief geïnformeerd (TK 2008–2009, 28 240, nr. 99). Uit deze brief blijkt dat ik van mening ben dat grensmaatregelen als uiterste maatregel moeten worden beschouwd. Een andere optie is het verstrekken van gratis rechten.

In de komende maanden zal het voorzitterschap informeel overleg gaan voeren met het Europees Parlement en de Commissie opdat over het gehele klimaat- en energiepakket eind 2008, begin 2009 tot een akkoord in eerste lezing kan worden gekomen.

Ecodesign en energielabelling

Raadsconclusies

De Raad nam conclusies aan over de voorgenomen herzieningen van de richtlijnen Ecodesign en Energielabelling. Beide richtlijnen vormen onderdeel van het Actieplan Duurzaam Produceren en Consumeren en Duurzaam Industriebeleid en vormen belangrijke instrumenten in het Europese energiebesparingsbeleid. Nederland heeft herhaaldelijk op de herziening aangedrongen en is dan ook verheugd dat deze nu wordt doorgevoerd. In de conclusies wordt een oproep gedaan voor een verbod op de verkoop van slecht presterende verlichting vanaf 2010. Een dergelijk verbod kan worden ingesteld op voorwaarde dat er voldoende vervangende producten op de markt zijn en afnemers niet benadeeld worden. De Europese Commissie zal voor het einde van dit jaar een ontwerpverordening uitbrengen die de verkoop van slecht presterende verlichting moet uitfaseren.